

Tychowski, Feliks

Posiedzenie naukowe Zespołu Historii Obróbki Plastycznej

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/3, 665-666

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dyskusja koncentrowała się wokół następujących zagadnień: pojęcie dzisiejsze a dziewiętnastowieczne „nauk humanistycznych”; pozytywistyczna idea nauk humanistycznych jako nomotetycznych; recepcja w Polsce pozytywizmu zachodnioeuropejskiego; specyfika pozytywizmu polskiego; filozoficzne idee pozytywizmu w literaturze pięknej drugiej połowy XIX wieku.

W dniu 8 lutego 1967 r. odbyło się następne posiedzenie Zespołu, na którym mgr Andrzej Biernacki wygłosił referat *Spór o metody interpretacji podań historycznych*. Autor przedstawił przemiany, jakim w ciągu jednego stulecia (1850—1950) podlegały interpretacje podania o Piaście. Wyróżnił trzy główne typy interpretacji: mitologiczną, historyczną i folklorystyczną, tworzące niejako odrębne szkoły myślenia. Dyskusja ześrodkowała się na zagadnieniu, czy w treści podań historycznych, ich fabule, należy szukać szczątków prawdy dziejowej, czy też uchwycić funkcję społeczną podania. Dyskutanci byli zdania, że wszystkie trzy wymienione powyżej szkoły interpretacyjne pozostawały pod wpływem pozytywizmu, ograniczającego jednostronnie całą problematykę do traktowania treści podań jako świadectwa (prawdziwego lub fałszywego) zdarzeń rzeczywistych, odpowiadających tej treści. Dyskutanci wskazywali też brak postawienia przez interpretatorów zasadniczego pytania: czemu służyło określone podanie, rozpowszechniane w określonym okresie historycznym.

W dniu 22 marca 1967 r., na czwartym z kolei posiedzeniu Zespołu, doc. Zdzisław Kowalewski wygłosił referat *Propozycje badań nad rolami społecznymi ludzi nauki*. Jako główne zarysowane zostały następujące problemy: pojęcie roli społecznej i ludzi nauki; historyczny proces kształtowania się ról społecznych ludzi nauki w interpretacji F. Znanieckiego; uwarunkowanie historyczno-społeczne ról społecznych ludzi nauki; wstępne hipotezy przemian ról społecznych ludzi nauki w drugiej połowie XIX w. i drugiej połowie XX w.; badanie ról społecznych na podstawie: dokumentów osobistych, dokumentów instytucjonalnych, analiz funkcjonowania instytucji naukowych.

Dyskusja koncentrowała się przede wszystkim wokół zagadnienia: na jakim materiale należałoby oprzeć badania ról społecznych ludzi nauki? Podkreślano, że nie mogą to być wyłącznie wydawnictwa o charakterze selekcyjnym, wyrażające współczesne oceny zjawisk życia naukowego (słowniki, encyklopedie, itp.). Podkreślano też konieczność wyraźniejszego ujęcia przemian wzorca społecznego człowieka nauki, albowiem wzorzec ten uległ olbrzymim przemianom w ciągu ostatniego stulecia. Wskazywano, iż przemiany te należy ująć na tle zmian, zaszytych w całości życia naukowego.

Janusz Skarbek

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII OBRÓBKI PLASTYCZNEJ

W dniu 15 lutego 1967 r. odbyło się w Poznaniu, w sali Katedry Technologii Metali i Metaloznawstwa Politechniki Poznańskiej, publiczne posiedzenie naukowe Zespołu Historii Obróbki Plastycznej Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN. W posiedzeniu uczestniczyli m.in.: kierownik Działu Historii Techniki i Nauk Technicznych oraz przewodniczący Sekcji Historii Górnictwa i Hutnictwa Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN, pracownicy naukowcy Zakładu Archeologii Wielkopolski Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN, dyrektor Muzeum Narodowego w Poznaniu i jego zastępca, przedstawiciele: Muzeum Archeologicznego w Poznaniu, Katedry Archeologii Polskiej i Powszechnej Uniwersytetu im. Adama

Mickiewiczza, Katedry Technologii Metali i Metaloznawstwa oraz Katedry Spawalnictwa Politechniki Poznańskiej, a także Centralnego Laboratorium Obróbki Plastycznej. Posiedzenie prowadził przewodniczący Zespołu Historii Obróbki Plastycznej prof. F. Tychowski.

W otwierającym posiedzenie referacie sprawozdawczym mgr inż. J. Kozieł omówił *Stan pierwszego etapu badań nad historią Kuźni Ustroń*. Referent m.in. scharakteryzował nader bogate materiały źródłowe do historii Kuźni Ustroń, które powinny być możliwie szybko opracowane z uwagi na przypadający w 1970 r. jubileusz dwóchsetlecia zakładu. Dawna huta żelaza w Ustroniu koło Cieszyna w końcu XIX w. została przeniesiona do Trzyna nad Olzą, ale nazwę jej kuźni i tradycje przejęła czynna nadal w zabudowaniach huty wytwórnia części maszyn.

Fragmety kompleksowych badań nad Kuźnią Ustroń przedstawiły dwa następne referaty: mgr inż. Kozieł *Wielki piec w Ustroniu w latach 1770—1897* oraz prof. Tychowskiego *Ocena wydajności wielkiego pieca w Ustroniu z uwzględnieniem miejscowych warunków wytwarzania*.

Z kolei dr Z. Głowacki w *Uwagach na temat technologii wykonania krzesiw z okresu średniowiecza, pochodzących z rejonu północno-zachodniej Polski* zrelacjonował wyniki własnych badań metalograficznych.

Doc. J. Piaskowski przekazał nowe spostrzeżenia o makro- i mikrobudowie oraz o technologii wytwarzania bułatu w referacie *Technika wyrobów dziweryowanych (damasceńskich) na przestrzeni wieków*.

Przedmiotem dalszej części posiedzenia były dwa studia z historii techniki wieków XIX i XX. W pierwszym z nich *Początki teorii procesu wyciskania metali*, prof. Tychowski, przypomniał, że badania doświadczalne nad wyciskaniem datują się z połowy XIX w., stwierdził, że teorię procesu zapoczątkowała zapomniana dziś praca A. Portevina, która niewątpliwie inspirowała dalszy rozwój zagadnienia. Drugie studium prof. Tychowskiego *Spór o pierwszeństwo wynalazku młota parowego* dotyczyło historii konstrukcji młota parowego i sporu o priorytet wynalazcy między Anglikiem J. Nasmythem a Francuzem M. Bourdonem.

Na zakończenie mgr inż. M. Chudzińska i mgr inż. R. Tutak przedstawili komunikat o badaniach nad starodawną techniką wytwarzania wyrobów z blachy metodą młotkowania (trybowania), a mgr Kozieł omówił młoty parowe Kuźni Ustroń w dawnych czasach.

Ożywiona dyskusja koncentrowała się głównie na problemach historii Kuźni Ustroń oraz na badaniach krzesiw średniowiecznych.

Feliks Tychowski

K R O N I K A K R A J O W A

OBCHODY ROCZNICY URODZIN MIKOŁAJA KOPERNIKA

Dnia 18 lutego 1967 r., w przeddzień 494 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika, odbyła się w Toruniu wieczornica, zorganizowana przez Muzeum Okręgowe w Toruniu, Polskie Towarzystwo Miłośników Astronomii i Książnicę Miejską w Toruniu. Po wystąpieniach powitalnych dyrektora Muzeum, prof. Jerzego Remera, i prezesa Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii, dra Józefa Sałabuna, zebrani wysłuchali odczytów: prof. Bogdana Suchodolskiego *Znaczenie Kopernika w rozwoju nauk o przyrodzie i człowieku* oraz prof. Włodzimierza Zonna *O kwa-*